

OCENA AKTYWNOŚCI MYŚLIWYCH PRZEZ WYBRANE GRUPY SPOŁECZNE

Anna K. Kowalczyk¹, Adam Borowicz², Dariusz J. Gwiazdowicz¹✉

¹Wydział Leśny, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
ul. Wojska Polskiego 71C, 60-625 Poznań

²Wydział Ekonomiczno-Społeczny, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
ul. Wojska Polskiego 28, 60-637 Poznań

ABSTRAKT

Współczesne łowiectwo wywołuje w społeczeństwie wiele kontrowersji i zróżnicowanych opinii. Z jednej strony odrzucenie, a nawet czynną agresję, a z drugiej strony zrozumienie i aprobatę spełnianych funkcji. Nadrzędnym celem badań było zdefiniowanie problemów łączących się z łowiectwem i wypracowaniem propozycji konkretnych rozwiązań. W celu uzyskania wiedzy o kształtujących się opiniach i postawach wobec myśliwych przeprowadzono cykl badań ankietowych, którymi objęto kilkaset osób. Uzyskane rezultaty wskazują na obszary ocen pozytywnych, zbieżnych wobec łowiectwa i na obszary ocen negatywnych. Odpowiedzi na pytanie o etykę łowiecką i o pozytywne motywy uprawiania łowiectwa okazały się wysoce różniące w grupach osób młodych. W mediach społecznościowych aktywność myśliwych często jest oceniana bardzo krytycznie. Istnieją przesłanki, by uznać, że podstawą opinii krytycznych jest brak wiedzy o łowiectwie i bardzo spolaryzowane emocjonalnie podejście do problemów świata przyrody. Istotnym elementem zrozumienia funkcji współczesnego łowiectwa jest wiarygodność myśliwych sankcjonowana przestrzeganiem prawa zwyczajowego i etyki – tradycji myśliwskich – oraz prawa stanowionego.

Słowa kluczowe: łowiectwo, konflikty z myśliwymi, ekoaktywiści, etyka łowiecka, Polski Związek Łowiecki

WSTĘP

Aby lepiej zrozumieć zadania współczesnego łowiectwa, konieczne jest zwrócenie uwagi na powszechne społeczne oczekiwania. Wiele osób chce żyć bezpiecznie, wygodnie i dostatnio, lecz pragnienia te są spełniane kosztem zmian w środowisku przyrodniczym. Rozwijane jest budownictwo mieszkaniowe, budowane są autostrady, ulega zmianie struktura upraw rolniczych. Dynamicznie zmieniający się krajobraz jest wynikiem przekształceń wprowadzanych przez człowieka. Ich efektem jest zróżnicowanie warunków środowiskowych. Dla pewnych gatunków zwierząt są one sprzyjające i dlatego ich populacje powiększają się, a dla innych okazują się negatywne, wskutek

czego ich populacje maleją. Podstawowym zadaniem współczesnych myśliwych jest wspieranie gatunków zagrożonych, ale i redukcja gatunków, które stanowią zagrożenie dla życia i zdrowia człowieka lub wyrządzają nadmierne szkody, utrudniając prowadzenie gospodarki leśnej, rolnej czy rybackiej (Gwiazdowicz, 2017; 2020). Wymienione zadania współczesnego łowiectwa znalazły uzasadnienie w ustawie Prawo łowieckie (Dz.U. 1995, nr 147, poz. 713 z późn. zm.).

Niestety dostrzega się powszechny brak zrozumienia dla pracy myśliwych, a w opinii społecznej ich aktywność jest sprowadzana do stereotypowego wizerunku jako dającej przyjemność z zabijania zwierząt

✉dariusz.gwiazdowicz@up.poznan.pl, <https://orcid.org/0000-0002-0064-2316>

(Borowicz, 2020). Tę niechęć, a czasami wręcz wrogość, popularyzowaną przez pseudoekologicznych aktywistów, wspierają celebryci oraz niektóre media. W konsekwencji pojawiają się cyberprzemoc czy agresja, które są kierowane w stronę myśliwych, z czasem przeradzając się w ekoterrorizm. Potwierdzeniem istnienia zjawiska mogą być podpalane ambony myśliwskie czy znalezione na nich ładunki wybuchowe (Matulewska i Gwiazdowicz, 2020a; 2020b). Problem dotyczy także gospodarki leśnej, czego dowodzi spalony harwester w Nadleśnictwie Szklarska Poręba.

W środkach masowego przekazu czy w mediach społecznościowych coraz częściej obserwuje się zjawiska antropomorfizowania przyrody, personifikowania drzew, humanizowania zwierząt i animalizowania człowieka. Z tej perspektywy będzie piętnowana i potępiana każda ingerencja w środowisko przyrodnicze, np. działalność (gospodarka) leśna, łowiecka, rolna czy rybicka. Jesteśmy zatem świadkami sporu ideologicznego dotyczącego relacji człowieka wobec przyrody, który często generuje nadmierne emocje i agresję zamiast merytorycznej dyskusji.

Aby poznać istotę sporu, zaplanowano cykl ankietowych badań społecznych mających na celu zdefiniowanie problemów, co będzie podstawą wypracowania w przyszłości metod ich rozwiązania.

Celem pracy było określenie przyczyn wyrażania krytycznych opinii społecznych na temat myśliwych, przeanalizowanie ocen zbieżnych i ocen różnicujących grupy badanych. Uzyskane wyniki pozwolą na wypracowanie zaleceń dotyczących aktywności myśliwych oraz ukierunkują ich działania, uwzględniając określone sfery czynników społecznych, co umożliwi poprawę wizerunku.

METODYKA BADAŃ

Przeprowadzone badania ankietowe miały charakter pilotażowy. Ankiety obejmowały 10 pytań dotyczących zróżnicowanych aktywności myśliwych oraz ich dominujących motywacji. Dla każdego pytania zaproponowano trzy odpowiedzi obejmujące odmienne poglądy potencjalnych respondentów, które odpowiadały komponentom poznawczym, emocjonalnym i behawioralnym. Badania ankietowe przeprowadzono w następujących grupach respondentów:

- uczniowie liceum ze Szczecinka
- studenci leśnictwa z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
- członkinie Koła Gospodyń Wiejskich w Granowcu (KGW)
- myśliwi z okręgu poznańskiego.

Wybór grup respondentów nie był przypadkowy, lecz związany z założonym celem badań. Ocenę obszarów zbieżnych i obszarów różnicujących grupy badawcze zamierzano przeprowadzić na podstawie odpowiedzi respondentów, którzy nie ujawniają emocjonalnych uprzedzeń wobec myśliwych, lecz kierują się racjonalnymi kryteriami wyboru. Dlatego zgodnie z badaniami Matulewskiej i Gwiazdowicza (2020a) wyłączone z badań m.in. młodzież z dużych miast. Ten problem postanowiono poddać analizie w odrębnej pracy. W badaniach uwzględniono myśliwych, wśród których dominują mężczyźni oraz grupę kobiet reprezentujących środowisko wiejskie. Kolejną grupą respondentów była młodzież, czyli studenci leśnictwa mający w programie nauczania przedmiot Gospodarka łowiecka oraz uczniowie liceum w małym mieście, dla których problematyka przyrodnicza jest określana doświadczeniami bezpośrednimi z uwagi na bliskość środowiska przyrodniczego (w odróżnieniu od uczniów w miastach dużych).

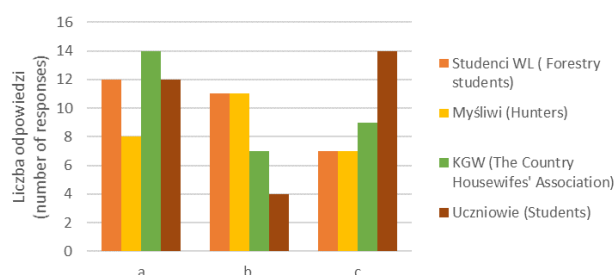
Łącznie przeprowadzono kilkaset ankiet, a następnie metodą randomizacji wyselekcjonowano do dalszej analizy po 30 ankiet z każdej grupy. Dla każdego pytania zostały zaproponowane trzy warianty odpowiedzi, które prezentowały jedno z podejść: pragmatyczne, reistyczne (standardowe), konwergencyjne (wielkoaspektowe), psychologiczno-emocjonalne lub konwencjonalne (oparte na tradycjach i prawie łowieckim). Podejście pragmatyczne wyrażało postawę polegającą na funkcjonalnej i praktycznej ocenie rzeczywistości. Podejście reistyczne wyrażało opinie standardowe, a podejście konwergencyjne uwzględniało zależności wieloaspektowe, np. ekologiczne, hodowlane, planistyczne. Podejście psychologiczno-emocjonalne prezentowało postawy polegające na dominującym udziale ocen emocjonalnych, z kolei podejście konwencjonalne przejawiało się w postawach kształtowanych tradycją i prawem łowieckim (Borowicz, 2020).

ANALIZA WYNIKÓW

W pierwszym pytaniu „Jakie potrzeby zaspokajają myśliwi?” były możliwe następujące warianty odpowiedzi:

- Potrzebę aktywności na łonie natury – polowanie.
- Chęć obcowania z naturą w różnych porach roku.
- Potrzebę przynależności do grupy i kultywowanie tradycji łowieckich.

Odpowiedzi grupy KGW świadczą o postrzeganiu potrzeb myśliwych w kategoriach stereotypu społecznego odnoszącego się do uprawiania myślistwa (a). Podobną tendencję ujawniają przedstawiciele grupy studentów. Z rozkładu histogramu wynika, że uczniowie są badaną grupą wyróżniającą się największym spolaryzowaniem wypowiedzi. W tej grupie dominują wybory odpowiadające podejściu konwencjonalnemu (c). Przedstawiciele myśliwych ujawniają znaczenie wszystkich alternatyw z dominacją związku z naturą w różnych porach roku (b). Wybory tej grupy odpowiadają profesjonalnej istocie uprawiania myślistwa. Natomiast rozkład odpowiedzi ujawnianych przez uczniów jest przeciwny do rozkładu odpowiedzi myśliwych. Warto zaznaczyć, że polowanie wybrało 26,7% myśliwych (rys. 1).

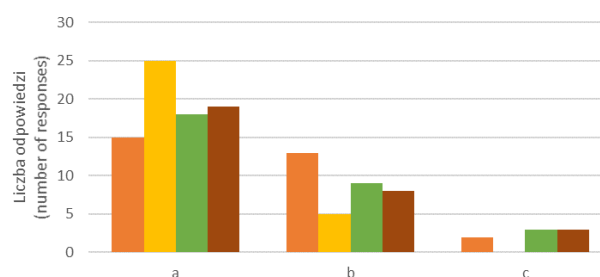

Rys. 1. Rozkład odpowiedzi w pytaniu 1
Fig. 1. Distribution of responses in question 1

W pytaniu drugim „Jakie środowiska przyrodnicze są preferowane do uprawiania myślistwa?” badani mogli wskazać następujące odpowiedzi:

- Lasy, w których licznie występuje zwierzyna.
- Środowisko nie ma znaczenia, liczy się infrastruktura łowiecka (domek myśliwski, ambony itp.).
- Lasy łatwo dostępne komunikacyjnie.

Największa różnica odpowiedzi wystąpiła między grupą studentów a myśliwych, a największą zgodność odpowiedzi odnotowano w grupach uczniów i przedstawicieli KGW. Wśród badanych myśliwych, uczniów i KGW większość preferowała lasy obfite w zwierzynę (a). W grupie studentów odpowiedzi koncentrowały się wokół występowania zwierzyny (a) oraz dostępności infrastruktury łowieckiej (b). Wszystkie grupy respondentów uznały, że dostęp komunikacyjny do lasu nie jest priorytetem w wyborze preferowanych miejsc (rys. 2).

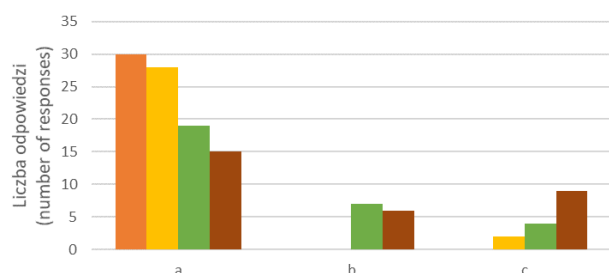

Rys. 2. Rozkład odpowiedzi w pytaniu 2
Fig. 2. Distribution of responses in question 2

W pytaniu trzecim „Jakie korzyści środowiskowe wynikają z uprawiania myślistwa?” dostępne były odpowiedzi:

- Regulacja liczebności zwierzyny, kształtowanie prawidłowej struktury wiekowej i płciowej, selekcja osobników.
- Żadne, myśliwi wyrządzają więcej szkód niż pożytku.
- Odstrzał najsłabszych osobników, silniejsze i zdrowsze zasilają zwierzostan.

Wśród wszystkich badanych grup najczęściej wybieraną korzyścią środowiskową była regulacja liczebności zwierzyny, kształtowanie prawidłowej struktury wiekowej i płciowej oraz selekcja osobników (a). Odpowiedź tę wybrało 100% myśliwych oraz 93,3% studentów. Myśliwi z Wielkopolski ujawniają strategię uprawiania łowiectwa, z której wynika nadrzędność odpowiedzi „a” wobec „c”. Większe zróżnicowanie odpowiedzi występowało wśród przedstawicieli KGW, które w 63% opowiedziały się za odpowiedzią „a”, ale jednocześnie co czwarta przedstawicielka tej grupy stwierdziła, że działalność myśliwych

Rys. 3. Rozkład odpowiedzi w pytaniu 3
Fig. 3. Distribution of responses in question 3

w środowisku jest szkodliwa. Największa polaryzacja odpowiedzi wystąpiła wśród uczniów, ponownie używane w tej grupie odpowiedzi najbardziej różniły się od pozostałych grup (rys. 3).

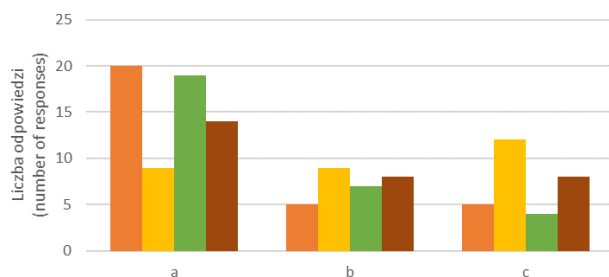
W pytaniu czwartym „Jakimi pozytywnymi motywami kierują się myśliwi?” dostępne były odpowiedzi:

- Wspomaganie naturalnych procesów selekcji.
- Chęć obcowania z naturą.
- Ochrona środowiska przyrodniczego.

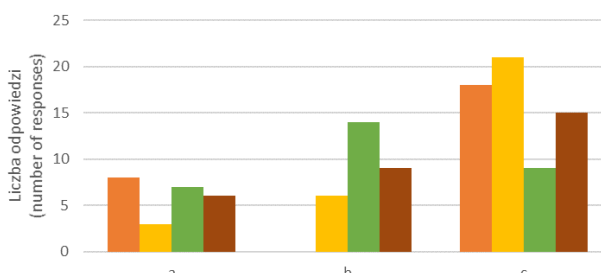
Odpowiedzi myśliwych wyróżniały się na tle pozostałych grup badawczych, a najczęściej wskazywanym przez nich motywem była chęć ochrony środowiska przyrodniczego (c). Z kolei najczęściej padającą odpowiedzią w grupach uczniów, studentów oraz przedstawicieli KGW było (a) wspomaganie naturalnych procesów selekcji (rys. 4).

W pytaniu piątym „Jakimi negatywnymi motywami kierują się myśliwi?” ankietowani mieli do wyboru następujące odpowiedzi:

- Chęć zarobku.
- Chęć zabijania.
- Chęć odreagowania.

Rys. 4. Rozkład odpowiedzi w pytaniu 4
Fig. 4. Distribution of responses in question 4

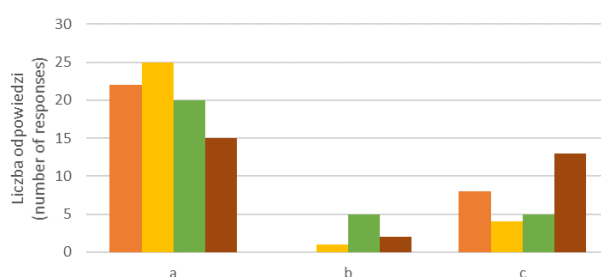
Rys. 5. Rozkład odpowiedzi w pytaniu 5
Fig. 5. Distribution of responses in question 5

Wśród myśliwych, studentów oraz uczniów wskazywano najczęściej chęć odreagowania (c). W grupie badanych członków KGW rozkład odpowiedzi był odmienny, z dominacją chęci zabijania (b), co wskazuje na podejście psychiczno-emocjonalne. Wśród studentów nie pojawił się drugi wariant (b), jednak odpowiedzi tej badanej grupy mogą świadczyć o uprawianiu myślistwa jako formy odreagowywania napięć (rys. 5).

W pytaniu szóstym „Jakie korzyści z uprawiania myślistwa dostrzegają lokalne społeczności?” do wyboru były następujące odpowiedzi:

- Ograniczanie szkód w uprawach rolnych.
- Partnerskie kontakty społeczne pozamyśliwskie.
- Pozyskanie dziczyzny.

Wśród badanych myśliwych, studentów oraz przedstawicieli KGW dominującą odpowiedzią było ograniczanie szkód w uprawach rolnych. Wykazano silną polaryzację wyboru odpowiedzi „a” i „c” w grupie uczniów. Zdecydowana dominacja wariantu „a” wśród pozostałych grup świadczy o faworyzacji pragmatycznego podejścia badanych. Najczęściej była wybierana odpowiedź „b” (rys. 6).

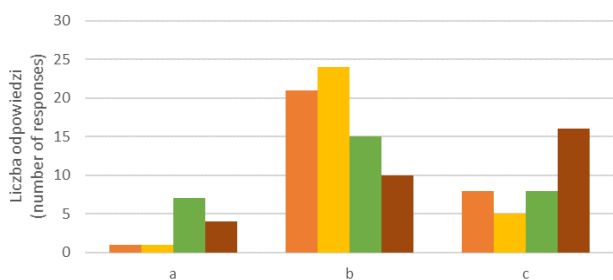

Rys. 6. Rozkład odpowiedzi w pytaniu 6
Fig. 6. Distribution of responses in question 6

W pytaniu siódmym „Jakie zarzuty są formułowane wobec myśliwych?” przedstawiono warianty odpowiedzi zawierające następujące zarzuty:

- a. Organizacja polowań w zbyt małej odległości od terenów zamieszkałych.
- b. Okrucieństwo wobec zwierzyny, pokot.
- c. Działanie pod wpływem alkoholu, częste pomyłki, odstrzał osobników wartościowych z punktu widzenia hodowlanego.

Wyniki wskazują na okrucieństwo wobec zwierzyny jako najczęstszy zarzut kierowany wobec myśliwych (b). Formułowany jest przez samych myśliwych, a także studentów oraz przedstawicielki KGW. Wśród uczniów najczęściej padającym zarzutem było m.in. działanie pod wpływem alkoholu (c). Tę odpowiedź wybrała ponad połowa uczniów i była ona mało popularna wśród innych grup badawczych (rys. 7).

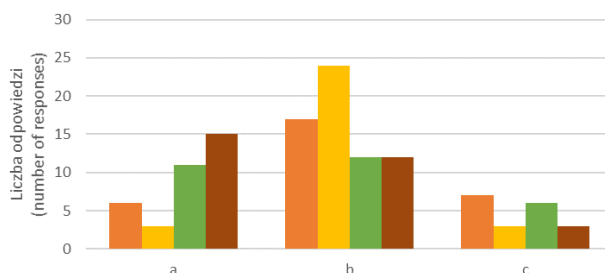

Rys. 7. Rozkład odpowiedzi w pytaniu 7
Fig. 7. Distribution of responses in question 7

W pytaniu ósmym „Jakie stereotypy o uprawianiu myślistwa krążą w społeczeństwie?” ankietowani mieli do wyboru następujące odpowiedzi:

- a. Pasja, tradycja kultywowana od wieków, ale musi być podporządkowana zasadom prawnym i zwyczajowym.
- b. Realizacja chęci zabijania.
- c. Selekcja i inne naturalne procesy zostały zaburzone z uwagi na rozwój cywilizacji i są wspomagane przez myśliwych.

Pytanie ósme ankiety ujawnia sposób postrzegania aktywności łowieckiej przez osoby ankietowane. Przeważające odpowiedzi we wszystkich grupach badanych – myśliwi, studenci i przedstawicielki KGW – wskazują chęć zabijania jako dominantę panującego

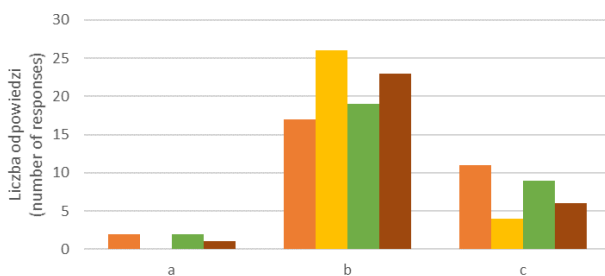
Rys. 8. Rozkład odpowiedzi w pytaniu 8
Fig. 8. Distribution of responses in question 8

stereotypu. Wyróżniające odpowiedzi na to pytanie (a), przedstawione przez uczniów, podkreślają kultywowanie tradycji i pasję (rys. 8).

W pytaniu dziewiątym „Jakich zasad etycznych powinni przestrzegać myśliwi?” ankietowanym przedstawiono warianty:

- a. Kształtowanie poprawnych stosunków międzyludzkich.
- b. Godne zachowanie wobec zwierząt żywych i upolowanych.
- c. Dbłość o środowisko przyrodnicze.

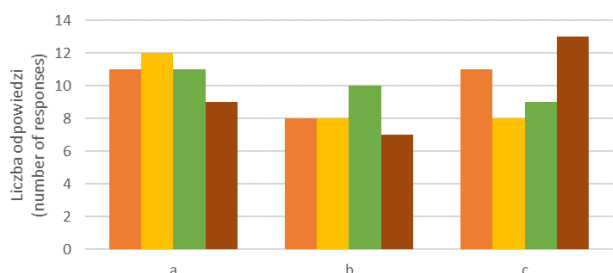
Wszystkie badane grupy eksponowały najczęściej godne zachowanie wobec zwierząt żywych i upolowanych (b) jako zasadę etyczną, która powinna być przestrzegana przez myśliwych (rys. 9).

Rys. 9. Rozkład odpowiedzi w pytaniu 9
Fig. 9. Distribution of responses in question 9

W pytaniu dziesiątym „Jaki jest stosunek myśliwych do wykroczeń innych myśliwych?” były możliwe do wyboru następujące warianty odpowiedzi:

- a. Konsekwencje proporcjonalne do skutków, rozpatrywane przez sąd koleżeński.

Rys. 10. Rozkład odpowiedzi w pytaniu 10

Fig. 10. Distribution of responses in question 10

- b. Wdrożenie procedury prawnej.
- c. Uznanie wykroczenia za nieszkodliwe, błahe, zatajenie ze względów koleżeńskich.

Odpowiedzi wykazały wyraźny brak jednoznaczności zarówno pomiędzy grupami, jak i wewnątrz badanych grup (rys. 10).

DYSKUSJA

Od pewnego czasu łowiectwo, a w szczególności polowanie to tematy dość kontrowersyjne i budzące emocje skrajne, co skłania wielu naukowców do badań społecznych. Skubis i Skubis (2018a) zaobserwowali w swoich badaniach dwumodalny rozkład odpowiedzi na temat ogólnej opinii o łowiectwie (przeważały opinie dość dobre oraz skrajnie złe). Według Heberleina (2012) pozytywny stosunek do myśliwych wynika raczej z dobrego nastawienia do kontaktu z myśliwymi, niż z wiedzy związanej z łowiectwem. Ponadto osobiste doświadczenia z łowiectwem zostały uznane przez Heberleina i Ericssona (2005) za czynnik bardziej determinujący nastawienie w porównaniu z wiedzą. Wskazuje to na duże znaczenie oraz niezbędność poprawy wizerunku myśliwych w społeczeństwie. Pukall (2018) wykazuje duży wpływ formułowania wyrażenia związanych z aktywnością łowiecką na sposób jej odbioru i podkreśla przez to niebezpieczeństwo manipulowania badaniami opinii publicznej. Wykazano, że ponad dwie trzecie Niemców odrzuca polowanie jako sport rekreacyjny (IAJ, 2017), natomiast Niemieckie Stowarzyszenie Łowieckie dowodzi, że polowanie ocenia pozytywnie prawie 90% naszych zachodnich sąsiadów (DJV, 2017). Ogromna rozbieżność według Pukalla (2018) wynika z tego, że większość osób nie ma wykształconej, wynikającej z wiedzy opinii na

temat polowań. Z tej przyczyny ankietujący, dzięki odpowiedniemu doborowi argumentów i kluczowych terminów, mogą uzyskiwać wyniki świadczące o dużej aprobacie polowań lub wykazujące ich całkowite odrzucenie. Dlatego wśród społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, tak ważne jest ugruntowanie wiedzy przyrodniczej i upowszechnienie wiedzy na temat aktywności łowieckich.

Willebrand (2008) wskazał, że motywacja polowania są niezmiernie ważne dla jego aprobaty. Polowanie jako forma rekreacji i zabawy jest nie do zaakceptowania wśród myśliwych i nie-myśliwych na całym świecie (Heberlein i Willebrand, 1998). W niniejszych badaniach zasługuje na uwagę, że 13% ankietowanych myśliwych odmówiło udzielenia odpowiedzi na pytanie o negatywne kierujące nimi motywacje. W ankietach przeprowadzonych wśród studentów przy tym pytaniu pojawiały się wielokrotnie znaki zapytania, co sugeruje nieakceptowalne negatywne motywacje myśliwych. Pytanie o pozytywne motywacje myśliwych było jednym z najbardziej różnicujących w badaniu.

Do ważnych kwestii, wciąż powracających w dyskusjach na temat łowiectwa, należy etyka łowiecka – obowiązek przestrzegania prawa i zasad moralnych mających na celu minimalizację cierpienia zwierzęcy (Willebrand, 2008). Waga tych zagadnień została potwierdzona w przeprowadzonym badaniu, a szczególnie była widoczna w kwestii oceny pokotu. Może to wynikać z kreowanego przez media stereotypu postrzegania myśliwych i ich stosunku wobec zwierzęcy. Pokot w myśl prawa łowieckiego zawsze był wyrazem szacunku dla upolowanej zwierzęcy, dziś jest postrzegany w kategoriach zbezczerzenia upolowanych zwierzęcy. Ten wyraźny kontrast w odbiorze symboliki pokotu dawniej i obecnie jest widoczny w odpowiedziach ankietowanych, w ich wyraźnej potrzebie godnego zachowania wobec zwierzęcy. Zaskakującym jest również brak odniesienia się myśliwych do kształtowania poprawnych stosunków międzyludzkich wobec obecnego silnego skonfliktowania wewnętrznego tej grupy.

Pytanie o zarzuty formułowane wobec myśliwych pokazało dużą spójność ocen. Dominującym zarzutem wśród uczniów było działanie pod wpływem alkoholu, częste pomyłki, odstrzał osobników wartościowych z punktu widzenia hodowlanego. Wskazuje to na stereotypowe postrzeganie myśliwych i brak orientacji

w uwarunkowaniach prawnych regulujących funkcjonowanie tej grupy społecznej. Przeważające odpowiedzi wśród pozostałych badanych świadczą o dużej wrażliwości na prawa zwierząt oraz zachowanie wobec nich w trakcie polowań. Dla badanych bardzo duże znaczenie ma szacunek wobec zwierzyny podczas polowań, dlatego ważne jest zwiększanie świadomości społecznej w kwestiach łowieckich, aby na przykład prawidłowo mogły być interpretowane poszczególne tradycje myśliwskie.

Rezultaty przeprowadzonych badań wskazują, że w niektórych kwestiach ankietowani wykazują zrozumienie znaczenia łowiectwa w gospodarce oraz procesach selekcji, ale nadal dominuje też powielanie stereotypów. Rozkład odpowiedzi uzyskanych w pytaniu czwartym może świadczyć, że dla myśliwych selekcja ma znaczenie instrumentalne wobec celu nadrzędnego, czyli działań na rzecz ochrony przyrody. Może też sygnalizować chęć zmiany stereotypowego wizerunku. Niejednorodne odpowiedzi na pytanie w badanej grupie myśliwych wskazują na złożoność motywów związanych z polowaniem. Skubis i Skubis (2018b) zwrócili uwagę, że opinie na temat gospodarki łowieckiej w Polsce są bardziej pozytywne wśród osób znających tę działalność. Duża rozbieżność między myśliwymi w odpowiedziach na pytanie o zaspokajane potrzeby świadczy o ich dużej gamie. Potwierdzone zostały wyniki, które przedstawili Skubis i Skubis (2018b), że często przeciwnikami łowiectwa są osoby młode, w trakcie pobierania nauki szkolnej oraz osoby bez wyższego wykształcenia.

Podobne wyniki charakteryzują pytanie trzecie, ponieważ odpowiedzi grupy KGW oraz uczniów sygnalizują obecność emocjonalnych i negatywnych postaw, co może być rezultatem braku dostatecznej wiedzy przyrodniczej i negatywnych stereotypów społecznych na temat myślistwa. Równocześnie wskazania uczniów na pytanie o stereotypy w społeczeństwie dotyczące uprawiania myślistwa świadczą o przyzwoleniu na nie pod warunkiem respektowania prawa zwyczajowego (tj. tradycji) oraz stanowionego i obowiązującego. Tendencja negatywnego stosunku do myśliwych może się utrzymywać lub wzrastać w przyszłości (Skubis i Skubis, 2018b).

Cytowani autorzy wskazują również na silną potrzebę popularyzacji łowiectwa wśród osób z łowiectwem niepowiązanych, zachęcanie większej liczby

osób do wstępowania w szeregi myśliwych oraz popularyzację potraw z dziczyzny. Potrzeba taka została potwierdzona również w tych badaniach. Ankietowani najrzadziej wskazywali partnerskie kontakty społeczne pozamyśliwskie jako korzyść społeczną. Może to wskazywać na małą popularność aktywności łowieckich wśród badanych, a w konsekwencji niewielkie zainteresowanie i małą wiedzę o łowiectwie pewnej części społeczeństwa. Działania popularyzujące muszą się jednak łączyć z poprawą kompetencji osób polujących. Niezbędne są szkolenia mające na celu zwiększenie wiedzy przyrodniczej oraz ciągle doskonalenie umiejętności strzeleckich przez myśliwych (Skubis i Skubis, 2018b). Szczególnie potrzebne są działania edukacyjne skierowane do młodszych grup społeczeństwa.

Problemem może być niejednorodny stosunek myśliwych do wykroczeń innych myśliwych. Niejednorodny rozkład odpowiedzi w pytaniu 10 wskazuje na brak świadomości konsekwencji karnych ponoszonych przez myśliwych, naruszających obowiązujące prawo. Ten stereotyp jest utrwalany rozpatrywaniem błędów i deliktów myśliwych przez sądy koleżeńskie, co sugeruje, że w wydawanych werdyktach minimalizuje się odpowiedzialność sprawców (w większości niezgodnie z prawdą). Rozkład odpowiedzi odzwierciedlający taki stan wskazuje na potrzebę upowszechniania wiedzy o traktowaniu błędów i deliktów popełnianych przez myśliwych.

Warto zauważyć, iż negatywne postrzeganie myśliwych, a czasami agresja skierowana w ich stronę spotykają się z bierną postawą polujących. Ta specyficzna nieporadność może wynikać z kilku elementów, wśród których wymienia się: brak profesjonalizmu, niewielką liczbę ekspertów, a w konsekwencji niedostatek wiedzy eksperckiej wśród myśliwych, a ponadto nieistnienie strategii działania (Gwiazdowicz, 2019). Niektórzy autorzy upatrują źródła obecnej sytuacji w słabości organizacyjnej i efektywności działań Polskiego Związku Łowieckiego (Grochalski, 2020).

WNIOSKI

Oceny sformułowane przez badaną grupę uczniów były najbardziej rozbieżne w stosunku do opinii grup pozostałych. Odpowiedzi wskazywały na negatywne,

stereotypowe postrzeganie łowiectwa i myśliwych oraz brak znajomości aktywności łowieckich. W celu poprawy wizerunku myśliwego potrzebne są działania, które będą dostosowane do tej grupy odbiorców, będą rzetelne, wiarygodne i na tyle atrakcyjne, by zachęcić młodzież do samodzielnego pogłębiania wiedzy na temat łowiectwa.

W celu poprawy wiarygodności myśliwych wskazane są działania służące upowszechnianiu wiedzy o konsekwencjach prawnych wyciąganych w stosunku do myśliwych, którzy łamią prawo i zasady etyki łowieckiej. Potrzebne jest środowiskowe „napiętnowanie” i brak akceptacji czynów i zachowań wpływających na negatywny wizerunek myśliwego.

Wśród myśliwych stwierdzono *social desirability bias*, czyli efekt społecznych oczekiwań, który charakteryzuje się tendencją ankietowanych do wybierania odpowiedzi społecznie akceptowalnych i aprobowanych.

Nieprzychylna myśliwym narracja w mediach społecznościowych wynika z niewiedzy oraz emocjonalnego podejścia do świata zjawisk przyrody. Wobec bierności, braku profesjonalizmu i strategii informacyjnej myśliwych jest możliwe upowszechnianie się w przestrzeni publicznej opinii negatywnych.

PODZIĘKOWANIA

Autorzy składają serdeczne podziękowania respondentom z Koła Gospodyń Wiejskich w Granowcu, studentom Wydziału Leśnego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, uczniom Prywatnego Liceum Ogólnokształcącego oraz Zespołu Szkół nr 1 im. Komisji Edukacji Narodowej w Szczecinku, a także myśliwym z Okręgu Poznańskiego PZŁ w Poznaniu, za wzięcie udziału w niniejszych badaniach ankietowych.

PIŚMIENICTWO

Borowicz, A. (2020). Społeczna ocena aktywności myśliwych [Social assessment of hunters' activity]. W: D. J. Gwiazdowicz (red.), Łowy i historia (s. 511–521). Sandomierz: Wyd. Diecezjalne [in Polish].

DJV (2017). Deutscher Jagdverband. Aussagen zu Jagd und Jägern. Pobrano 14.01.2020 z: https://www.jagdverband.de/sites/default/files/5586_Grafik_01-017_Image_EW01_0.jpg

Grochalski, K. S. (2020). O atrofii w PZŁ [About atrophy in PZŁ]. Brać Łow., 4, 20–22 [in Polish].

Gwiazdowicz, D. J. (2017). Łowiectwo jako element ochrony przyrody [Hunting as an element of nature conservation]. W: Gospodarka łowiecka jako element ochrony środowiska przyrodniczego i zrównoważonego rozwoju (s. 25–50). Warszawa: Kancelaria Senatu Rzeczypospolitej Polskiej [in Polish].

Gwiazdowicz, D. J. (2019). Dlaczego myśliwi są krytykowani? [Why are hunters being criticised?]. Przegl. Leśn., 11, 8 [in Polish].

Gwiazdowicz, D. J. (2020). Przedmowa, czyli historia łowiectwa kołem się toczy [Preface, i.e. history of the hunting goes round]. W: D. J. Gwiazdowicz (red.), Łowy i historia (s. 9–26). Sandomierz: Wyd. Diecezjalne [in Polish].

Heberlein, T. A., Willebrand, T. (1998). Attitudes toward hunting across time and continents: the United States and Sweden. Game Wildl., 15, 1071–1080.

Heberlein, T. A., Ericsson, G. (2005). Ties to the countryside: Accounting for urbanites attitudes toward hunting, wolves, and wildlife. Hum. Dimen. Wildl., 3(10), 213–227.

Heberlein, T. A. (2012). Navigating environmental attitudes. Oxford: Oxford Univ. Press.

IAJ (2017). Initiative zur Abschaffung der Jagd. Pobrano 14.01.2020 z: <http://www.abschaffung-der-jagd.de/fakten/repraesentativeumfragen/gewis2002/index.html>

Matulewska, A., Gwiazdowicz, D. J. (2020a). Cyberbullying in Poland: a case study of aggressive messages with emojis targeted at the community of hunters in urbanized society. Social Semiot., 30(3), 379–395.

Matulewska, A., Gwiazdowicz, D. J. (2020b). “I would kill the Director and Teachers in the School” Cyberbullying of Hunters in Poland. Int. J. Semiot. Law. <https://doi.org/10.1007/s11196-020-09723-8> [in print].

Pukall, K. (2018). Wer erzählt die besten Geschichten in der gesellschaftlichen Auseinandersetzung über Jagd? Der Dauerwald. Bundesweite ANW-Projekte Pro Silva-Aktivitäten. Pobrano 14.01.2020 z: <https://mediatum.ub.tum.de/doc/1446426/1446426.pdf>

Skubis, M., Skubis, J. (2018a). Czynniki kształtujące negatywną opinię o łowiectwie i myśliwych w Polsce [Factors determining negative opinions on hunting and hunters in Poland]. Acta Sci. Pol. Silv. Colendar. Ratio Ind. Lignar., 17(2), 163–172 [in Polish].

Skubis, M., Skubis, J. (2018b). Opinia Polaków o łowiectwie i myśliwych – badanie ankietowe [Opinion of Poles on hunting and hunters – a survey]. Acta Sci. Pol. Silv. Colendar. Ratio Ind. Lignar., 17(3), 275–283 [in Polish].

Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie [The Act of 13 October 1995 The Hunting Law] (1995). Dz.U. nr 147, poz. 713 z późn. zm.

Willebrand, T. (2008). Promoting hunting tourism in north Sweden: Opinions of local hunters. *Eur. J. Wild. Res.*, 55, 209.

EVALUATION OF HUNTING ACTIVITIES BY SELECTED SOCIAL GROUPS

ABSTRACT

Contemporary hunting causes a lot of controversy and diverse opinions in the society. On the one hand, it faces rejection and even active aggression, and on the other, the functions it performs are understood and approved. The primary aim of the research is to define problems associated with hunting as well as developing proposals for specific solutions. To obtain knowledge concerning emerging opinions and attitudes towards hunters, a series of surveys was carried out, involving several hundred people. The received results indicate the areas of consistently positive opinions on hunting as well as the areas of negative ones. For example, the answer to the question related to hunting ethics and a positive motivation to take up hunting turned out to be highly differentiating in groups of young people. Opinions on hunters' activity are often highly critical in social media. There are grounds to believe that the basis of critical opinions is the lack of knowledge on hunting, as well as a highly emotionally polarised attitude to problems of the natural world. An important element in understanding the function of modern hunting is the reliability of hunters sanctioned by compliance with customary law and ethics – hunting traditions and statute law.

Keywords: hunting, conflicts with hunters, eco-activists, hunting ethics, Polish Hunting Association

